

Олександра Копач diasporiana.org.ua

ХЛОПЧИК З КАЗКИ

Олександра Копач

ХЛОПЧИК З КАЗКИ

Alexandra Kopach

THE FAIRY TALE BOY

Cover by Nina Mudryk — Mryc
Illustrations by Halyna Nowakivsky

**ASSOCIATION OF UKRAINIAN WRITERS
FOR CHILDREN AND YOUTH**

TORONTO — 1986 — CANADA

ОЛЕКСАНДРА КОПАЧ

ХЛОПЧИК З КАЗКИ

(Оповідання в мініатюрах)

ОПЛДМ — Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і
Молоді

Торонто — 1986 — Канада

**Обкладинка Ніни Мудрик-Мриц
Ілюстрації Галини Новаківської**

Printed by:
Harmony Printing Limited
123 Eastside Drive, Toronto, Ontario, M8Z 5S5

МАЛЯТА

Час збирає дні і ночі, образи і кольори життя, дністровим виром закрутить, зашумить, піною забуття вкриває.

На сходах дому сидить дівчатко. Ніжний вітрик розчісує чубчик золотим гребінцем сонця. Блакитні очка дивуються — не надивуються... Широколистий горіх вітами хитає, ромени сміються, кицька позіхає...Звідки воно взялось, оце чудо-дитя? З далекої зорі, з незнаного світу? На крилах янгола злетіло?

Нана має хатку під столом. Двері замикає стільцем. Але той Дада, нечемний псисько лізе, пхається.

— Дадо, йди геть! Иди геть Дадо! Бабо, сьй тут, сьй... Каську кажи.

— Я прочитаю казку. Добре?

— Ні, кажи своїми зубами!

— Добре, оповідатиму своїми словами.

У хатці тісно. Тут уже й Ися з-поза дверей-стільця заглядає. І вона хоче „каську”. А про що? Про „Курятко і шуліку” Про дві дівчинки? Так, так, про дві дівчинки, Нану-Исю і равликову хатку! Казка

кажеться, але Ися-Лариса крутиться. Їй тут тісно. Вже знайшла книжку Ніни М. з образками. Але й Нана хоче її. О... бідна книжка! З маленьких ручок на підлогу падає, розгортається і..., „малпи скачуть"... Сміх — веселий сміх дівчаток. Ися й собі скаче. Такий маленький кругленький ведмедик з блакитно-сивими очками. Нана сіла на килим, тицяє пальцем по малюнках, щось вдоволено муркоче... читає книжку.

— Бабо...! Ися з'їла мистецтво!

— Як то з'їла мистецтво?

— Так, так! з'їла мистецтво, — і голівкою поважно потакує Нана, а мама сміється. Взяла вона дівчаток до садочка для малят від 2-ох до 4-ох років. Ися ще й двох рочків не має. Як же їй кольорову кукурудзу на папір наліплювати? Ися все в бузю запхала — з'їла мистецтво.

— Тату, у школі багато дітей. Ися ще маленька, але може бути. Але Дада не може туди йти. Не може! Він гавкає на дітей. Нана може бути. Нана вже велика!!

Від розповіді дитинки татові зоряні очі сповняються тихим щастям. І ще раз і ще раз душа дякує Господеві... Жах, як недавно тому маленька впала... Пригортає до грудей дівчатко. І менша тиснеться до тата, а мамину торбу з рук не

випускає. Вона завжди щось носить, то кріселко, то тяжку книжку, то миску з овочами з місця на місце... і стогне „ой... йой... ой!..”

КОКІ

Кокі..і...! — кличе Нана.

— Ко..о..о кі! плаче Ися.

— Де ж то кокі?! Нетерпеливиться тато. Зараз знайду кокі, — спокійно каже мама. І от, з-під крісла витягає білий коцик Исі, а з ганку несе рожевий кокі Нани. Обома ручками хапають дівчатка коцики і вже щасливо всміхаються.

Це ж бо не є звичайні коцики, а кокі. Плаче Ися гірко-тяжко, а всуне личко в кокі, то сльози під борідкою ховаються, а очка-сонечка сміються. А їсти? Як же без кокі їсти? Близько на кріселку треба його мати. Воно ж і їсти помагає. А вже спати! Ну, та ж кожний знає магічну силу кокі. Обіймає його ручками дитина, один ріжок у бузю запхає, дарма, що він брудний-бруднющий часом, і спить. Бо як же інакше? Кокі ходить за Наною до городу, по траві, по росі, по мокрому-сухому і по чистому-брудному. Кокі любить і молочка напитися і в цукор залізти.

Кокі й чарівну силу має від часу тої царівни, що жила собі давно-давно в казці. Вона, як і Нана

тепер, розправляла на підлозі кокі і казала нести себе високо понад дерева. Тоді пташки присідали відпочити біля царівни, хмарки рожеві від турбот захищали. Заспокоювали, в чарівному світі кріпили сили. О, Нана це знає!

Як добре було б кожному мати своє чарівне кокі!

Ися вже кладе на голову не „капку”, а шапку. За дідом, що любовно бавить унука, підспіває й собі: „Бублику... Бублику.. де ти бував, що ти видав? Я у колисочці тихо лежав, тихо лежав”, і пісню голосно кінчає, — „бум..бум..!” Ходить по хаті співає свої пісеньки про що попало, про кріселко, про сонечко, про квітку..

— Заспівай, Исю, про сонечко. Заспівай, любцю. — І дзвінкий голосочок впадає на мелодію „Котику, котику...”

Сонечко, сонечко де ти було? Де ти було?

Я було на дереві і гілку знайшло, гілку знайшло.

І гілка моя гойдалка, гойданка —

Гойда, гойда, гойдада...

Сонечко, сонечко де ти було, де ти було?

Я збирало квітки і поклато у водичку
і помило їм личко.

Гойда, гойда, гойдада.

— А я знаю казку, я знаю казку!..

— Розкажи, розкажи дитинко.

— Була собі пташка. Малесенька пташка... І мала вона дооовгий хвостик. І в хвостикі гарне пір'ячко. Пташка крутила-крутила хвостиком і полетіла високо... високо... І вже кінець.

— Хто ж тобі цю байку розповів, Ісю?

— Ніхто. Я сама сказала. Діду.. а чи маєш...ам.. ам шоколяду?

— А вже ж, для тебе маю.

І Ися сонечком сяє.

ДЕНЬ ИСИ

— Я тепер мама — Ися любить мамувати, — ти, Нано, моя доня і баба теж. Відвезу Нану до нашого садочка.

Ися складає стільчики, приносить велику покривку з кухні — і вже авто готове! Запускає машину.

— Сідайте! Вже їдемо, Нано! Бабо!

— Червоне світло. Мусимо стояти... зелене. У...у...у... наша школа! Нано, ти йди до садочка. Ми всі висідаємо. І я вже не мама. Іду й я до садочка. А ти, бабо, наша вчителька. Розкажи нам ам... ам... казку.

Дівчатка сідають на килимі, чи не вдесьте слухають „Під підлогою в щілині” і докінчують кожний рядок „у малесенькій хатині зила мишка-мишачиха... Лагідна була і тиха...”

— А мишачок, .. ам... ам.. бабо, був нецемний, як Дениско! Правда? Додає Ися.

— Дзень-дзелень... дзвонить телефон. Може мама зі школи, може тато, чи дідо з бюро? Дівчатка схоплюються.

— А, діду... Принеси ам.. ам.. для Исі, Нані ам.. ам.. велику шоколяду, або чукорки! І для Дениска... теж. Так, так!

Па.. па діду.. Бабо! Дідуньо хоче тебе!

— Исю, дідуньо принесе цукорки?

— Угм.. бабо, а може ти маєш один чукорок... хоч той „на всякий випадок”?

— А я не хочу. Він пече.

— Дівчатка, трошки спати лягайте. Братчик спить.

— А ми не хочемо!

Та все ж таки, взявши свої кокі, ідуть до спальні, муркочуть, як котики і ... засипають. Та що ж! Маленький прокинувся.

Ходить, кричить, у двері кулачком б'є: „Няні, Иса”! Як можна спати? Маленький обіймає то одну, то другу, тулиться до них голівкою. Яка радість! Яка невимовна радість дитини, наче щось надзвичайно дороге втратила, а ось знайшлося.

ВЕЛИКИЙ ДЕНЬ НАНИ

Сильний вітер широко йде вулицею, сніжними крупами сіє, закрутиться довкруги — і до діточок, що висипались із тяжких дверей шкільного будинку, летить, забирає у них торбинки, помальовані папери з рук, шапочки з голів скидає. А їм що! Весело кричать, до своїх мамів, дідів біжать.

Біжить і Нана, розмахує зошитом.

— Дивись, бабо, дивись! Я є тут у шкільній газетці. Це все написала я про „Санта Класа”, „яй мін”, про св. Миколая. Є мій віршик, мій рисунок! Дивись! Розкриває журналик, а вітер його з рук — хапнув і поніс. Біжимо, доганяємо. Задихалась Нана від вітру, радости, мови.

— Бабо, а вчора прийшов „Готуйсь”. Знаєш, там є мій віршик про снігову бабу і діда! Направду! Ти бачила, правда? Я дідові дала! Він був у нас.

Личко рожечками зацвіло, очка блакитніють.

— Дитинко моя, я радію, це твій великий успіх.

— Так, так, бабуню, я спішуся, бо завтра йду до української школи. А тепер можу сказати тобі віршик про снігобабу. Добре? Так починається:

Одного разу у зимі

Грались діти на дворі.

В сніжку сніг вони котили,

- Аж і двох людей зробили.
— Ух, як вітер віє! Не можу говорити.
— Вже вдома, дитинко, вдома.

ЛИСТОК ЩОДЕННИКА

Гарно бавився мій маленький. Був і вояком і Кожум'якою, Іваном Побиваном і астронавтом. Надворі негідь, сніг з дощем, нікуди було йти. Та й мама Галя раніше приїхала, по дівчаток до школи спішилась. Плащик, шапка, ще й чобітки і синочок маленьким клубочком до дверей покотився.

— Гей, гей, Денисику, а хто попрощається з бабою? Покохає? Забув?

Слухняно повернувся від дверей, простягнув ручки, але тяжко зодягнений не міг „покохати”.

— Бабо, поможи мені тебе покохати, поможи... — Просив, простягаючи рученята. Приклякнувши, обняла я дитину. А в серці моєму дивним звуком бреніли слова: „поможи мені тебе покохати”. Повторювались... Іскрою дитячої мудрости сяйнули.

— Господи, поможи мені Тебе любити! Я ж така слабосильна. Ти такий могутній! Поможи мені Тебе „покохати”.

ПРИГОДА ХЛОПЧИКА

Величезна крамниця „Симсонс”. Усі щось оглядають, мацають, купують, а мами і тати — одягу для діток на зиму. Музика грає, аж голова від руху і звуку ходором ходить.

— Тримайтеся разом, діти. Тут можна загубитись. Ходіть за мною.

Там гарні плащики висять. — Мама поспішає, вже й стомилась немало.

— Мамо, мамо, нашого Дениска нема!

— Як нема? О, Господи, куди ж він подівся!?

Таки нема! Ходять поміж довгими рядами одяжі, чи не присів де спочити? Ні, нема. Кличуть — нема. Треба до бюро зголосити. І вже гучномовець запитує, чи хто не бачив малого хлопчика в синьому плащіку? Люди зглядаються, озираються, усміхаються. О... Департамент забавок зголошується. Мама спішить, сестрички підбігають, а Дениско преспокійно біля електричних поїздів стоїть, приглядається як біжать вони, рейки змінюють, маленький кондуктор прапорчиком вимахує. От, тато йому таке купить. Але тата нема.

А мама біжить до нього зі сльозою радості в очах, але сварить-сварить.

— Мамо, я сам знайшов забавки. Сам! Знаєш,

ніхто мені не показував. Я сам! Гордиться малий.
Купи мені цей поїзд. Купи... прошу.

— О, ні! Ти був нечемний. Стільки клопоту
наробив!

— Я не робив клопоту, нічого не робив. Я тільки на
забавки дивився.

— Додому! Їдемо. Нічого не купуємо сьогодні.

ЛИСТОК ЩОДЕННИКА

Світлий Вівторок. Квітень дощить, снігом сіє. Всі пішли, хто до школи, хто до бюро. Тільки я вдома. Маленький спить, трошечки хворий, а я пишу про царівну Нану і про рожеву дівчинку Исю. На Великдень принесли дідові, бабі подарунки: маленьку бабочку, сердечно обіймала Ися — моє Сонечко з блакитними зірками на личку. Царівна Нана подарувала писанку. Сама писала свої писанки, а тато трошки помагав. Соромливо подала, легенько притулилась. Вона тихенька, соромлива. Контраст до своєї сестрички, що може голосно сумувати, розпачати і так само голосно радіти, сміятися, танцювати.

— Бабо, бабо! — чую голос хлопчика, іду до нього. Вже не спить. У вікно заглядає. Що синочку? — питаю. — Дивись, ти співала мені „Ой минула вже зима“, а то неправда! Дивись, надворі сніг летить

Денис помалював стіни — Тарас Шевченко

собі і летить. Бачиш?

— Ага! Бачу, але то треба співати, щоб зима вже минула і літо прийшло.

— А воно послухає, як будемо співати?

— Послухає.

— То співаймо.

— Бався, дитинко, я скоро прийду до тебе.

Напружено працює хлопчик. Маленькі ручки розкрутили вже кілочки. Хитається чайний столик. „Добре авто”, — каже і гордо дивиться на своє діло. Маленькі пальчики перекрутили телевізію, коникові гриву обірвали, хвоста вискубли. Маленькі ручки стіни крейдами замурали і... „Не свари, бабо. Та ж маленький Талас Шевченко також малював півників на стіні. Малював! Ти сама казала! Ага! Казала!”

І людські „маленькі ручки” нищать природу, що Ти, Господи, створив на світі, вже й цілу планету атомною силою розрізати можуть... „Маленькі ручки”.

ЗМІЄБОРЕЦЬ

Ранковий промінь весело вскочив крізь вікно до білої кімнати. Глянув на картину лицаря на стіні, усміхнувся до вояків на столику, спостеріг червоного пожежника на підлозі біля ліжка і став гладити два смішні чубчики сплячого хлопчика. Пустотливо дмухнув у трішки задертий носик, аж хлопчик потер його рукою і розплющив карі оченята. Надслухував: замуркотіла в кухні холодильник. На вулиці проїхало авто. Ага, згадав свою нову забавку-пожежника. Де ж він? А ось! На підлозі. І скотився з ліжка прямо на нього. Щось забурмотів вдоволено і, взявши забавку, потюпав до великої спальні.

— Мамо! Мамо! Вставай! — Тягнув її за ногу. Нерадо розплющила очі мама. Це ж була субота. Один день коли можна довше поспати, без поспіху з'їсти сніданок, побути вдома. Стрілка на годиннику показувала 7-му.

— Дитино, йди ще спати. Бачиш, усі ще сплять: тато, Нана, Ися. Навіть Циган ще спить. — Вуглики її очей димком сонности окутані, вкривались довгими віями. — Навіть твій

пожежник ще хоче спати. Бачиш? Іди, іди до свого ліжка, Денисику! — Гладила дитину по голівці. Хлопчик подивився на пожежника і ... вийшов зі спальні. Посидівши хвилинку над сходами, задочком з'їхав униз до світлиці. Крізь величезне вікно сміялись до нього золотисті форсити і сонце в блакиті. „Чи я сплю, чи я збудився?” І не бачив і не чув як мама і тато сміялися тихим промінним сміхом, аж хлопчинове „пі-пі” поставило їх на ноги. Одначе спізнались.

— Ах ти, Денісе, такий великий і таке зробив! Фе! Встидайся!

— Я не великий, мамо, я маленький, — переконував хлопчик, але мама не переставала докоряти.

— Мамо, ти маєш такий гарний ніс. — Водив пальчиком по носі схиленої над ним мами.

— Ах, ти драбуго! — грозила, тихенько сміючись. Згадала бо як то малий іншим разом у такій ситуації, казав бабі подивитись на картину мистця Мирона: св. Юрій забиває змія.

Зі спальні долітали голоси дівчаток і веселий голос тата: „Гей, сороки, виспалися?” А „сороки” бігли вмиватися, щось там сперечалися, а татів голос гостріше приводив усе до порядку, ладу. Навіть і Циган перестав уже позіхати. Готувався сніданок. Почався день, найлегший день у тижні. Не треба

везти дітей сьогодні, не треба йти до бюро, ні закупи робити. Та в городі повно роботи. Уже бо травень, хоч і не теплий, але травень.!

Тато заходився біля дерев. Тут же дві сливи, груша, яблуні. Маленький садок у великому місті. Грядки на моркву, цибулю мама готує. Дівчатка будують хатку для ляльок: Лілі, Катрусі та відганяють Цигана-Даду, що розлігся біля них і хвостом крутить. А хлопчик сам собі ходить. Ось підбрав патик серед зрізаного галуззя, — це добрий спис, — муркоче, — тепер бо він лицар. Може й змія забити. Довго й не шукати за ним. Ось який же хробачисько повзе на маминій грядці.!

— Дениску, що ти так б'єш! Що той хлопчисько робить! Грудки землі на волосся летять. Ходи сюди до мене!

— Тут змій, мамо. Я б'ю його. Він людей їсть. Св. Юрій забив змія!

— Ходи, ходи до мене, ти мій лицарю!

— Як оце Миронова картина ожила в уяві малого — дивується мама, а малий зі списом чимчикує до неї. Правда, він часом „Іван Побиван”, інколи „Кирило Кожум'яка”, і завжди бореться зі зміями. О, мій маленький синочку, стільки то прийдеться у житті боротися зі зміями в людському оточенні та й в собі самому. Обняла малого всією своєю любов'ю, поцілувати хотіла, але де ж там!

Відмахується, він бо вже великий! Спис має, він лицар! Небавом пішов до кімнати, сів на килимі, примістив спис біля себе на канапі і ... заснув.

Тихо, тихо стало.

Нехай спить маленький. День для нього довгий-довгий. Дівчатка ще метушаться біля своїх ляльок. Та незабаром і вони запхають пальчики в губи, притулять до себе свої лялі й кокі та позасипляють. А там, полудневе сонечко викличе їх знов у садок погуляти.

КАЗКИ МАЛОЇ ИСИ

Ися не може заснути. Сіла на коліна в баби, вся втиснулася в рамена, маленька, пухкенька Ися. А за вікном вечір довгі сутінки над соснами стелить, розвішує. Молодик свої ріжки показує, десь здалека долітає пластова пісня — „Ніч вже йде...” і вітрик шепче молитви.

— **Вже Дениско спить, Нана спить і ти, дитинко, йди спати.**

— **Ще одну казку. Ще тільки одну казку, бабуню. Або знаєш, я тобі розкажу казку.**

— **Розкажуй, Исю, я слухаю. — Мала поправилаься на колінах, відхилила голівку і почала:**

— Колись давнооо давно була собі дівчинка Ися. І мала вона сестричку Нану і братчика Дениска. Одного разу вони полетіли літаком висооооо високо. З мамою летіли до Пегу. Тато лишився вдома і було йому дуже сумно. А вони летіли довго, аж літак змучився. Ам...ам.. і став спускатися на землю. Але замість на землю, ам... ам... він упав на воду. Так він змучився. І мама його рятувала. А потім він знову полетів і прилетів. А потім ми повернулися до нашого дому. І наш тато чекав на лєтовищі і ам...ам... дуже тішився, що ми вже приїхали. І казці кінець.

— Дякую, Исю. Ти чудово розповідала. але забула сказати, що у Вінніпезі ви зустріли вашу прабабуню з України. Правда?

— Це вже інша казка, бабо. На завтра.

— Добре, дитинко. А тепер спати пора, бо не збудиш мене рано.

— А я таки встану і тебе збуджу.

Ну, добре. Помолимось до Бозі.

— А ми молились уже. І Нана також! Ти забула? Або, я скажу так як то прабаба нас учила. Добре?

— А вже ж!

— Глянь, Ісусе, на мене. Зроби добре дитятко з мене. Моє серденько ще маленьке, ніхто в ньому не мешкає крім Тебе, Ісусе. Па..па.. Бозю. Я вже йду спати. А ще зайчика-побігайчика!

Нана у ліжечку з ведмедиком

— Притули до себе зайчика і вже спи. Бачиш, як гарно Нана спить?

Поцілувала баба дівчинку, обтулила коциком маленьку, погладила зайчика, поправила на ліжечку Нани лялю Лілю і задивилась на жовтенького ведмедика. Чорноволосе дівчатко так сердечно обняло свого улюбленця. А він же такий старенький. Йому ж бо тридцять років! Це ж „Місьо” її тата. Нана спить з ним, до школи носить, до шпиталю носила і всім про нього розказує. Татів ведмедик! Татів! Колись пухнатий, а тепер витертий, з чорними очками, що виблискують відбитим промінчиком місяця і ... спогаду. Так давно це було. Приїхали з Європи до Судбур, кам'янистих, понурих Судбур. Але люди, свої люди, тепло прийняли їх, допомагали. А в крамницях повно всього! І забавок також. До них простягаються ручки малого хлопчика, трилітнього синочка. „Купи, купи мені, тату, цього Ведмедика. Он там він на полиці, дивиться на мене. Він хоче до мене прийти. Дай мені його, тату, дай...” З перших зароблених грошей тато купує ведмедика...

— Бабуню, а де мама? Коли вона приїде?

— Ти ще не спиш, дитинко? Завтра приїдуть мама, тато, а може й дідуньо. Спи моя маленька, спи мое сонечко.

Туп...туп.. туп.. на порозі кімнати стала маленька русалка в довгій білій льолі.

— Ага, я прийшла тебе збудити! А ти вже не спиш, бабуню? — Розчаровано мовила блакитноока і шусть під коцик.

— А хто ж тебе збудив, дитинко?

— Стукало-дзобало. Ось послухай.

Справді крізь відкрите вікно тукав своє „тук-тук” дятел на високому клені.

— Бабуню, там перед дверима якийсь кошичок. Ходімо, подивимося!

А в кошичку знайшлися мед, малини, молоді огірочки...

— О, це...ам.. ам.. св. Миколай у літі також ходить. Правда?

— Ні, серденько, св. Миколай тільки в зимі приходить. Це певно наш добрий сусіда приніс вам, дітям.

— Ти думаєш, дід-пасічник? Пан Теодор? Він дуже добрий! Задобрий! Він нам дає малини і книжки дає. А в нього багато книжок. Багато! Нана дістала про котика і півника. Вона вже вміє читати, а я ще не вмію. Я ще до садочка не ходжу.—Щебетала Ися аж прокинулись сестричка і братчик. Заїдають малини, аж сонечко сміється, сівши собі на високому клені.

— Зараз прийдуть тато-мама і дід і привезуть

чукорки, почала скандувати Ися.

— А мені книжечку, книжку новеньку, — вторує Нана.

— А мені астронавта, астронавта, — і собі підхоплює хлопчик, залюблений в астронавтах і піратах — „пілатах”.

ДІД ПАСІЧНИК

Зелено всміхається ранок у золотій авреолі Господньої ласки. З блакитно-сивої його намітки пташата видзьобують звуки і, граючись ними, кидають їх на дерева, кущі, на хатки сповиті ранньою сонністю. Від їх гомону люди в хатках змотують свої сни, прокидаються. Дятел-Дзьобало вже працює, вистукує на клені дупло, може для зозульки? А дід-пасічник при вуликах з бджілками розмовляє.

— Ага, маленьке золотко, ти чому заплуталось, замоталось у моїх складанках? — Уважно здійсмає з рукава — лети ж, Божа бджілко, на квітки, щасливого тобі дня! Усім вам щасливого дня і ... літа, а там побачимо, ще до зими далеко.

Радісним серцем усміхається пасічник. Та й додому пора. Зелена лісова стежка пахне тишею, пахне цілющими ароматами. Легко, радісно на душі. Добре, що малим дітям приятелів

несподіванку під порогом залишив. Напевно прибіжать до нього, защебечуть пташата, а він їм малин всипле в маленькі долоньки. Солодкі ароматні малини за хату від вітрів сховались. О, вітри часто люблять тут погуляти, з моря-озера летючи. Та ж минулої осені дах з хати зірвали! Правда, сам він її будував, хтозна, може не так сильно й поклав. Власними руками будував. Руки — засмагли, сильні. Не ті білі, ніжні руки передвоєнного судді, що то папери перегортали, „присуди” підписували. Махнув рукою, відганяючи від себе давні дні з вулицями великого міста, з високим будинком суду, зі залєю розправ. Снувались думки... А тут же вишенька при хвiртці привітно задзвонила червоними сережками — „подивись яка я красна!” Львина голова, густа чуприна, літами припорошена, згідливо притакнула - „яка ти хороша”. Карі очі пили росу з листків з веселкою разом.

Присів на сходах. На хвилинку мигнула жіноча постать, зашурхали неласкаві слова... „Не треба згадувати! Не треба! — А самотність? Забув про мене? Виїдуть з оселі всі люди, вкрию павутинням небо, землю, твою хату і ...”

— Марку! Талю! Лялю! Ходіть! — Імена дітей, дзвінкi голоси пливли до нього. Любив цю музику звуків. Розпізнавав уже голос Галі Н. з недалекого

хутора, виринали перед очима в нього її картини квітів, будяків, пейзажів. Усі любили цю гарну, дотепну паню, завжди привітну, цікаву. Вона ж — широко знана мисткиня. А на оселі є ще й адепти мистецтва. Дві Христі. А втім, багато тут цікавих людей: купець В., що його син уже послує в Парляменті; д-р Т., дивізійник, зі своєю елегантною дружиною Славою, д-р Ан., що його жінка каже „я був”, „я ходив”, а всі її поважають за гарних дітей; є автори книжок, а головне, є молодь — пластова молодь, вже друге, третє покоління. Брррр-у Брррр-у! — У сітку думок врізався прикрий звук мотоциклета. Ага! То ці хлопці, що вибили вікна людям, вирвали квіти на приходстві, пішли за модою „гіппі”, а дід був колись в уряді УНР. Господи, та це ж наші діти. Що ж буде далі?.. Зітхнув.

— Та годі! Годі! Ото засидівся. „Лан цибулі” на поміч кличе. Від бур’янів гине. Та все таки якоесь сьгодні не спішиться до праці, як бувало. За густим живоплотом сусід Мирко авто запускає. Чуєш, а не бачиш. Так усе позаростало. А ще недавно тут були пасовиська, небо і вода. А тепер Пластова оселя: пластові курені, хатки-хутори зі зеленими огорожами, високі мальви, золоті соняшники і ... церковця навіть. Невелика церковця, запашними соснами оточена. Це ж він і

Мирко і пластун Слонь і сусід Мирон зреалізували її. Тоді ще кожний давав на оселю свою „вдовину” лепту. Не те що тепер.

— Добрий день! — Защебетали дитячі голоси. І розлетілись переляканими горобцями всі думи і спогади...

— О! Ходіть, ходіть дітки! Малини ждуть на вас. І почалась гостина в садочку, розповіді про зайчика, про Цигана, про Стукала-Дзьобала.

ЗАБАВА ДІТЕЙ

— Діду!.. Де дід? — від порога кричить Хлопчик не зважає, що мама наказує бути чемним, привітатися з бабою. Та де там! Він уже біжить сходами вгору, до дідової кімнати.

— Діда нема вдома!

— Але я хочу дідову шаблю взяти! — І вже тріумфально вимахує шаблею-забавкою.

— Мій дід бився з татарами, бабо. Знаєш?

— Не твій дід, хіба пра-пра-прадід.

— Не пла-пла, а мій дід Ломко! — Впевнено заявляє хлопчик і сідає їсти „дідову” кашу — варені платки. Хай там дівчата їдять собі „бабину” кашу, а він тільки „дідову”. Дзень... дзень! ... гостро дзвонить дзвінок при дверях. О, дівчатка вже зі

Подорож до Італії на кораблі-ганку

школи! Мисис Стефані привезла їх своїм маленьким Ла кар. Вона — мистець, приятна пані аж з Південної Африки, а тепер сусідка, махає рукою з авта, а з-поза її плечей виглядає Джастін, товаришка Нани з одної кляси. А маленька тримісячна дитинка спить у кошичку-гніздечку. Ще одне „бай”, і Ла кар червоно миготить з-поміж навислих каштанів. А дітки їсти хочуть. Вони голодні.

— Нана, Ісю! Ходіть на корабель. Я капітан! — Тягне їх малий, чекати не хоче. Та довго ждати не треба. Ентузіазм — чарівна фея! Ґанок — уже корабель, патик — керма, рушник — прапор, океан — фантазії безмежжя.

— Бабуню, сідай з нами!

— Куди ж ви пливете?

— До Італії!

— Чому до Італії?

— Там наша тітка Надя.

— З Італії попливемо до України, — пояснює Нана,

— бо там є наша прабаба. Вона нас навчила пісеньку ще в Пегу. Ми вміємо її співати.

Іся охоча до співу. Соловейковий голосочок у неї.

- А вже сонце заходить,

Ген далеко струмочки,

І все кличе, говорить:

Спати — спатки, діточки!

— Иська, дивися як сонце високо! Не заходить. Не співай! Ми вже на морі. Дивіться, на наш корабель ідуть пілати!

— Не пілати, а пірати. — Спокійно поправляє капітана старша сестричка.

— Та я кажу пілати! Увага! Беріть зброю! — Капітан прицілюється на „пілатів” і вже нема їх.

— Гей, велика риба пливе на корабель! — Кричить Ися. — Капітане, керуй до порту! Корабель тоне!

— Наш корабель не може затонути. Він бо і літак! Я тисну гудзик! Уже летимо! Дивіться, наш колабель високо над деревами! Тепер я бачу того Івана, що має довгі вуха. Він слухає що земля каже. Забелемо його на наш летючий колабель. Добле? Я спущу бедлину. Исю, бачиш, він уже лізе по бедлині на колабель. Бачиш?

— Дениску, я висідаю з корабля. Тримай ту драбину чи то „бедлину”. І лялі забираю. Ти не поїхав до Києва.

— Зараз поїдемо на Флориду, а звідти до Києва. То дуже близько! Я — капітан!

— Добре. А я висідаю. Бабо, чому ми тут у Канаді, а не в Україні? Чому, чому, бабуню? Чи мій тато і мама там були? Чому ми там не живемо? Чи там усі говорять по-українськи?

Нана вже висіла з корабля. Вона мусить знати всі свої „чому”, як годиться семирічній дівчинці. Що

там Ляриса і Денис! Нехай „летять собі”!. Дівчинка вмощується біля баби. Соняшною блакиттю дивляться її очка, сповнені довір’ям. Слухає про війну, москалів, що прийшли на нашу землю, сумнішає личко.

— Бабуню, і я хочу казку, — вбігає хлопчик і сідає побіч з другого боку. Прибігла й Ися. Сумно стала — нема місця біля баби.

— Дениску, сядь на коліна, а ти, Исю, з цього боку. Добре? — Сивоока дівчинка — вся в проміннях радості.

— Про що казати? Про три свинки? Про вовка?

— Ні, ми вже знаємо. Про Бублика. Чому дідусь кличе Дениска „бублик”?

— А що ваш летючий корабель?

— Він почекає. Сам не полетить. Плавда, Исю?

— Дід іде! Дід іде? Я бачу діда! — Зраділа Нана, глянувши у вікно. Всі кинулись до дверей. До діда, хапають за руки, скачуть. А він — великан — підносить їх, промінним теплом огортає, трошки то тут, то там стисне, а від того ще більший крик-писк.

— Гей, шмароци, ану тихіше, а то оглухну від вашого гамору!

— Діду, ам.. ам... маєш чукорки?

— Діду, я навчилась віршик про зайчика.

— Діду, ти будеш великан, а я твій добродушок.

Добре?

— А цукорки... ам... ам... цукорки?

— Исю, є цукорки і ще щось.

— Що? Що? Що?

— Квитки до театру для всіх. Ви мої солодкі шмароци.

У ТЕАТРИ

Діти прикипіли очима до сцени. Хороводи танцюристів переливаються багатою гамою узорів, інколи гуцульської тонації. Ися вся у полоні чару барвного руху, музикою оповитого. Носик трішки вгору задертий і вся вона — непорушність. То знов при деяких мелодіях ноги порушуються до такту танцюючих. Нана — не сидить, а стоїть. Дивиться якимось так спокійно, лірично. Хлопчик зачарований сценками звіряток: тут і козулька і ведмедик і чудовий коник. З бабиних колін ліпше видно ніж з крісла. — Бачиш ведмедика, бачиш? О, я його люблю. А вже ніч на сцені. Вже тільки два люда. — Міняється музика, виходять козаки, а напроти татари. — Бачиш, вже б'ються. Бачиш? — хлопчик зіскакує з колін. — Бачиш? О, один козак упав, — голосно кричить, — зле бився! Бийся! — Люди сміються, з горішнього, долішнього ряду

оглядаються.

— Тихо, дитинко, тихо.

— Я тихо, бабуню. Знов сідає на коліна та за хвилинку, — вже нема козаків. Я хочу ручки помити.

Сходять униз сходами.

— Дивись, бабуню, там хлопчик іде! — не може надивуватись. Хлопчик іде в дзеркалах — чудовий хлопчик в оксамитному вбранні, голівка темна, динарського типу. Очі — чорні, допитливі. — То це ти, Дениску! — Але то вже його не обходить.

— Я тобі покажу як вони танцювали. Ось бачиш — так приходили, так відходили. — Зміняє крочки, крутить ручками в усі сторони, — і танцюють усі хлопчики в дзеркалах. Крізь відкриті двері на коридори багатоструйно ллються кінцеві мелодії. Підходимо вище. „Шумка” з Едмонтону скінчила свій виступ. Величезна заля Окіфс сповнюється оплесками. Вдячні глядачі дякують за рідний, знаний, а так призабутий струм життя.

— Бий в ручки, бабо! Так, як я плескаю! — Малий захоплено плескає в долоні, оглядається, чи всі так роблять. Подяка за красу, що її промінчик залишається десь там у глибині душі маленького хлопчика. Зі всіх дверей ллються людські струмочки, виблискують радісні личка молодих, зворушенням притьмарені старших.

— Наші йдуть, бачиш? Мама, Нана, Ися. Знайомі зачіпають малого, а він цупко тримається бабиної руки.

— Ходи вже, бабуню. Я тебе автом додому відвезу. Добле?

ЗІ ШКОЛИ

Ще хвилина-дві і всі діточки розсипляться по коридорі різнокольоровими цукерками. А тепер підходять до маленької, як горішок кругленької вчительки, а вона застібує кожному плащик, зав'язує шалик, натягає шапочку на чорну, білу, рудаву голівки...

Дзень!..Дзень!..весело заскакали звуки, заспівав дзвінок, і з відкритих дверей садочка висипались усі раси нашої планети. Шоколядовий хлопчик біжить до своєї мами в червоній одежі, як ляльочки, двоє китайчиків квапляться до своєї бабусі на трьох ногах, а там ескімосик зі шпаркуватими очками дріботить до широколицього діда, біляві хлопчики, русяві дівчатка припадають до своїх високих синьооких мамів. У дверях з'являється Денис. Чорні оченятка зиркають у сторону баби, голівка відвертається, зарисовується профіль з тонким носиком, високим

Денис з медяним хлопчиком

чолом і трішки висуненою борідкою. Ручка розмахує їдунку, здається... здається, ось і кине її.
— Бай, баай, Майк.. бай.. Дені.. бай...— співуче „бай” крутиться за діточками по коридорі, вибігає на шкільне подвір'я, на вулицю, розгублюється в шумі авт, дзвеньках автобусів...

— Бабо, чи ти ходила до моєї школи?

— Ні, дитинко, я не ходила.

— А дід ходив?

— Ні, також не ходив.

— А де ви ходили?

— В Україні, дитинко.

— Ага! Майка тато тут ходив. До цієї школи. Знаєш?

— Добре, Дениску, але ти ходи швидше! Ось наш автобус наближається.

— А Галвест?. Сьогодні п'ятниця! Ти казала, підемо до Галвест! Добле?

— Це правда, я казала. Ходімо до Гарвест. Можеш купити собі щось за одного доляра.

— Чи то багато?

— А вже ж багато.

А в крамниці діток, діток! Вибирають з полиці хто овочеву гуму, хто торбинку горішків тягне, а хто лизачок на патичку... Схиляються, штуркаються, а в руки їм заглядає стара привітна китайка, а її доня з чорним крилом волосся, числить центи, пакує

куплене в торбинки. Маленькі ручки сильно, швидко схоплюють їх. І знову нова черга при касі. Денис несе два довгі шнурочки гуми до жування. — Бери собі горішки, або шоколяду. Це ж не добре. — Добле, добре. Я це хочу.

В автобусі, як у вулику, шумить. П'ять зупинок і вже вулиця під балдахимом каштанів. Але на розі вулиці — небезпечна Харибда, маленька крамниця з медівничками-хлопчиками, медівничками — „веселі личка”. Ні, сьогодні не купимо. Вчора бо тут були! Тільки одне, одне „веселе личко”. Тільки одне! Тяжко відмовити. У пальчиках не медівничок, а сама радість! Сніжинки налітають. Зимними поцілунками доторкуються щічок і вони здивовано червоніють. Уже й носик почервонів, як у „санта класового” оленя.

— Ніжки мене болять!

— Та ж вони молоденькі, ще й п'ять рочків не мають.

— Я знаю, але болять!

Став перепочити маленький, аж тут несподівано киця стрибнула. — О, киця! Кіць...кіць... І про ніжки забув, чимдуж за котом побіг. А той на сходи, до білого гарного дому і „м'яв... м'яв...” Ніхто йому дверей не відкрив, не привітав.

— Дивись, бабуню! Кітка вже до інших дверей і знов своє „м'яв-м'яв”. Може вона листи носить?

Так, так, — це киця-листоноша! Плавда?
Киця кудись щезла з очей. А вздовж вулиці
виструнчилися авта.

— О, тут Вен стоїть!

— Який вен?

— Авто! Не знаєш? Я дістаю Вена!

— Тиийи?

— Так! Тато купує. Я вже з татом ходив. Завтра-
вчора побачиш!

— А тут, дивись! Дивись, бабуню! Це вольксваген
має чікенпакс!

— Що..о?

— Чікенпакс!

— Ти думаєш висипку? Яку висипку може мати
авто??! — Має Чікенпакс!

Правда, вся поверхня авта пооббивана, скрізь
заржавілі плями. Ось тобі й чікенпакс! Сніжок
падає густіший, школярйки совгають ногами,
дехто кульочки ліпить. Під деревом хтось залишив
добру кулю, наче для Денисика. А він — „веселе
личко” в торбу, а снігову кульку в руки. Не кине
заніщо в світі. — Дам дідовий капелюх, або твою
шапку і буде гарна сніго-баба. Добле? Ставить на
сходах снігову кулю і дзвонить, — дзвонить поки
ключ відмикає двері. А там уже й забуває про
„сніго-бабу”, що поволі сама маленькими
струмочками сходить униз.

— Денисю, ручки мити, перехрестися і до дідової кашки. — Хлопчик несе зі шафки мед, ложечкою набирає, половину до каші, половину в ротик і муркоче під носом: не можна багато, не можна, боньо буде боліти, не можна... А ще дідова шабля... І вже він „дідову” шаблю приміщує на кріслі і муркоче під носом: зараз поїдемо... зараз..

— Куди ж ти хочеш їхати?

— До Флолиди, а з Флолиди до України.

Поспішно кінчає кашку. Стільці, два фотелі в різних позиціях, мітла на вітрильник, чи то корабель... гук.. стук наче в порті, і ... англійська мова.

— А хто там, Денисю, прийшов до тебе? Майкел?

— Ні, я до своїх вояків говолу.

— То говори по-українськи. Вони ж розуміють!

— Бабуню, я не є в Україні. Ми в Торонті. Ми не мусимо говорити по-українськи. На Грэфтоні ми мусимо, бо там Україна! Там є пластуни, бабо.

— Синочку, Україна є всюди де тільки є українці. А ми українці. Ти, я, дід, тато, мама, сестрички — всі українці.

— Бабо, я трохи українець, бо живу в Канаді.

— Як трохи? Не можна трохи.

— А Метю, бабо?

— Твій товариш Метю — китаєць. Правда?

— Плавда, він має інші очка, інший ніс.

— А він також живе в Канаді. А Ерльє — італієць і також живе в Канаді. Чи так? — Хлопчик уже не обізвався, пішов пити воду.

ЛИСТОК ЩОДЕННИКА

— „Санта із камінг...санта...” співає Ися, колишучи на своїх колінах лялю. Нана розказує дідові як у школі співали, читали, бігали по дворі, про товаришок — Келі, Кані, Джімі, Джасті, Молі, як співали „Санта”. До школи прийде Санта, але до нас прийде св. Миколай. Діти хочуть дивитися на телевізію. Там звірятка говорять і Санта буде, а чейже мама-тато, виходячи з дому, дозволили, а спати іти ще час! Що ж треба наставити програму.

У хату входить чужа мова. Не в українській мовній атмосфері будуть жити діти, не в ній здобуватимуть знання і рости-розвиватись. Господи Боже, збережи їхні серденька, щоб душі не пропали. Яке то щастя жити в рідній мові. У ній увесь народ, уся минувшина і майбутнє, уся краса віками збирана. У рідній мові — Дух Божий! Які щасливі діти, що можуть рости в рідномовній стихії. А як буде з нашими? Від 4-го року життя входять у світ не української мови. Наші діти — чудові квіти України. Господи, через Україну збережи їх для себе. Молю Тебе, благаю...

РОЗМОВА

— Бабуню, я ще маю написати вправу до української школи. І читати. Ам.. ам... я забула про це... ам... ам... поможеш мені?

— А вже ж, дитинко, зараз прийду до твоєї кімнати. Русява голівка схилилась, маленький пальчик тицяє українські букви поволі... поволі.. по незнаних словах і зайчиком біжить по вже відомих. А далі — нічого. Зупинилась.

— Що ти так думаєш, сонечко?

— Бабуню, я думаю, якби то гарно було завжди по-українськи.

— Що значить „завжди по-українськи“?

— До школи ходити тільки до української. Вийти на двір, а там діти всі по-українськи говорять. Бавитися по-українськи, співати... вчитися, ну, ам... ам... знаєш ну, все по-українськи!

— Правда, дитинко, правда. Але й тут можна багато чого по-українськи. А колись поїдеш до України. Поїдеш!

— До нашої прабаби, думаєш?

— Угмммммм

— І до Києва? І Дніпро побачу?

— Побачиш, Ісю, побачиш. Напевно! А тепер треба багато вчитись, щоб усе знала про Україну.

Свят-вечірня зірка

— І побіжу на двір, а там всі діти говорити будуть по-українськи! І всі люди в трамваях, парку, в літаку. Всі, всі люди! Правда?

— Исю, Кені кличе тебе до телефону! Исю!

— Зараз, Нано, зараз я йду.

СВЯТ-ВЕЧІР

Синіє біле покривало, чорніє небо... а зірок нема.

Від вікна до вікна бігає маленький хлопчик, виглядає зірки. Свят-вечірної зірки. Дівчатка помагають стіл накривати. Розтрушують сіно на столі, Ісусик бо на сіні народився. — А де часник, мамо? — Нана шукає в кухні. — Часник чолтиків проганяє. Дай часник! Я покладу на логах стола. — Не згадуй, Денісе, чортиків. Часник добрий на здоров'я. Знаєш? А є вже зірка? Пильнуй її. То, діти, Вефлеємська зірка. Ану, шмароцо, хто перший побачить зірку? Я чи ти? — Каже дід і оба пильно оглядають клаптик неба поміж соснами і галузками горіха... так мало неба в місті! Дівчатка з мамою застелили стіл вишиваним обрусом, київським обрусом, накрили його до вечері. Дід засвічує свічку.

— Христос Раждається!

— Славім Його! — Баба внесла колач — Дай Боже,

щоб ми всі в здоров'ї-радесті діждали від нині за рік знов разом святкувати Різдво Христове! — Дай Боже! Дай Боже!

— Зірка блиснула! — Захоплено кричить Дениско. А й справді, розвітлилось небо усміхом, зірки несміло виглядали одна за одною з-під темної запони. Перед іконою Божої Матері з Дитятком усі клякнули до молитви.... Навіть Циган-Дада тулиться до ніг свого пана...

Дідусь проводить молитву за всіх членів родини, за живих, що в Україні, на Сибірі, в різних країнах світу; за померлих батьків, дідів; за Україну-Батьківщину єдину... З глибини віків пливе молитва, сльозою зрошена. Свят-Вечірній настрій... проскурка з медом... з побажаннями. Хлопчик і собі наслідує діда і свого тата і, бабі щиро бажає: „щоб ти велика росла”, під веселий сміх сестричок. Традиційні страви, тихі розмови про минулі Свят-Вечори, нетерпеливі зиркання діток на кольорові коробки під ялинкою. Малий декілька разів уже зсувається з крісла, та мама вчасно його притримує, не можна бо серед вечері на Свят-Вечір вставати, не годиться. Аж заколядуємо „Бог Предвічний”. Старовинна українська колядка. Благословенна колядка тисячів літ, колядка многих, многих поколінь, освячує Свят-Вечір, далеко від України, в

духовому єднанні з Нею. Дівчатка і хлопчик співають. Навчилися в українській рідній школі. А там уже кожне бере свій скарб з-під ялинки, нетерпеливо розвиває. Під мелодії колядок, що святочно плывуть з пластинки, ахкають, охкають... Але Нану ще щось цікавить. Завжди в неї своє „чому”?

— А чому, бабуню, лишаєш колач і кутю на столі?

— То, дитинко, за старовинним звичаєм, так годиться робити. Колач на столі символізує Ісусика на сіні в яслах. А кутя для — духів, предків нашого роду.

— І мого роду?

— Так, дитинко, і твого роду! Роду прапрадідів, дідів, що тягнеться від давніх-давніх часів.

— Вони жили в Україні. Правда? То чи вони сюди, до нас прийдуть?

— Прийдуть, дитинко, прийдуть. На Свят-Вечір різні чуда діються.

— А які чуда?

— Діточки всі, ще заколядуємо, — пропонує тато — бо вже й додому пора. А нам далеко їхати.

Колядка сповняє хату. Тихенько блимає свічка на столі, замріяно зоріють ялинка і серця трьох поколінь. Маленькою ручкою Ісусик-Дитятко благословить доглибинну зустріч з Україною.

МАЛИЙ ФІЛОСОФ

— Діду! Діду! Я хочу тобі щось сказати!
Послухай!

Малий крутиться то з одного, то з другого боку крісла, ручкою сягає дідового лица, тягне за одержу...

— Але ж, синочку, дідусь з нами розмовляє. Ми також хочемо поговорити. Іди бавитися з дівчатками. Бачиш, вони малюють, дадуть тобі також папір, рисуй коники, чи що. Добре? — Переконавав малого тато. За цілий тиждень хочеться з батьками поговорити.

— Тату, я мушу дідові щось сказати. Я мушу! — Така рішучість усуває всі перешкоди.

— Діду, я знаю як Бог сотворив світ. Мамо, не говори тепер до тата.

— Добре, мій шмароцо. Сядь собі на коліна в мене і розкажи як Господь сотворив світ.

— Ні, не хочу сідати, я буду стояти. — Малий випростувався, як вояк, очка зоряно засвітилися, звихрена чупринка ще більше настовбурчилася. Всі слухають, а він притих, боева відвага відступила. Поглянув на свого доброго тата, на всміхнену маму...

— Кажі, кажі, Денисику. Слухаємо тебе. Гей, сороки, ходіть до нас.

— Ні, ні, ми малюємо вертеп і трьох царів.

— Тихо! — Хлопчик підняв, як звичайно робить, праву ручку вгору, в лівій — улюблений астронавт, і почав:

Спочатку був Бог. Сам один, і небо було. В небі було сіно. Бог кинув сіно на землю. Потім на сіні народився Ісусик. Бог сказав: „най буде жаба”. І була жаба. Тоді Бог сказав: „най буде дерево”. І було дерево. А потім стало пекло, бо янголи в небі не послухали Бога. Бабуню, ти не підеш до пекла. Ані тато, ані мама, ані дідо, бо ви маєте укуляти!

— То що з того, що маємо окуляри?

— А чи хто видів, щоб чолтики мали окуляри? — Хлопчик дуже поважно скандує свої останні слова, вимахуючи в такт головою і рукою.

— А ще скажи, де ти був як тебе на світі не було, так, як ти нам вчора розповідав. Скажи, скажи, Бублику. Заохочувала, сміючись Нана.

— Скажи, синочку, всі ми хочемо знати. Підтримувала мама.

— Е, тепер не видно тої зірки, де я був. У ночі можна побачити... ген... ген... далеко на небі. Е, вже досить. Я хочу бавитися з дівчатами.

І побіг малювати. Зате мама, надпивши з чашки

кави, стала розказувати, як оце недавно малий прийшов до них, до спальні о 3-ій годині вночі, збудив її і питався чи він помре. І чи потім воскресне, як Ісусик. Чи знов народиться маленьким, чи може великим. Відпровадила вона малого до його спальні і сиділа біля нього аж поки заснув зі своїм астронавтом у руці.

— Ніколи таких питань дівчатка не ставили. Їх не займало ні сотворення світу, ні смерть. Але тепер дуже переймаються страстями — картинами Курилика. Оглядають, плачуть, переживають... Тоді говоримо з ними про добро і зло в житті, про обов'язки і любов. А вони по-своєму дають приклади.

— Тату! Тату! — перебив малий розповідь — подивись, я нарисував Ісусика на сіні! Це для тебе.

ПЕРШИЙ ПОДАРУНОК

— Чи можу взяти цю коробку? Або хоч подивитись на неї, бабуню. Добре?

— Бавитись не можна, але подивись, Ісю. Там щось дуже гарне. Ось, на тобі. Дивись!

— Та ж то сухі рожі, бабуню. — Дуже розчаровано дивляться великі оченята. — Чому ти їх тут

Рожі від Ісї

тримаєш?

— Вони від тебе, Исю. Ти була в першій клясі, а тепер уже в третій.

— Від мене? Недовіжливо повторяє дівчатко кілька разів.

— Від тебе, сонечко. Понюхай як вони чудово пахнуть.

Сильніше, а може інакше пахнуть як у той далекий день осіннього пополудня. Гамір дитячих голосів

— хмарою над шкільним подвір'ям. Шурхання опалого листа кленів під ногами малих і великих. Лапаті, різнокольорові плями одержі мигають по вулиці, а Исі нема. Де Ися?? Мама жде біля червоного авта, Нана побігла до кляси шукати, Денис тарабанить пальчиками по шибі авта, а Исі... нема. Аж ось на розі вулиці засинів плащик. Кісочки, як мишачі хвостики, маленька торбинка теліпаються на плечах... біжить, а вітер-пустун за нею, з рук якийсь білий папірчик вириває.

— Куди ж ти ходила?

— До квітярні.

— Рожечки??

— На, бабуню, на. Це для тебе я купила за мої перші гроші!

— Сонечко моє! Для мене? — Схвилювалась баба.

— Так є! — Запевняє мама, сідаючи за керівницю авта. — Вчора Ися заробила собі в тата гроші.

- Дитинко, не треба було для мене.
— Я хотіла для тебе, бабуню. А квітьярка додала ще одну. Ось цю.
Маленькі рожечки, що їх серденьками звать, ніжно притулились до тремтячих уст. Увійшли в саме серце, щоб там довіку цвісти.
— Що ти так думаєш, бабуню?
— Про тебе, сонечко. Як ти була в першій клясі і ці рожечки мені принесла. Моє ти сонечко...

ХЛОПЧИКОВІ КАЗКИ

- Буря. Здається, крізь вікно і в хату ввалиться. Шибви трясє, аж дзвенять. Добре, що зі садочка вдалося з дитиною перед нею втекти. З'ївши „дідову” кашку, малий гайда — до бібліотеки. З вищих полиць може тягнути книжки. Якби так посипались, не дай Бог, то ж тягар великий.
— Іди, іди, бабо. Я хочу посидіти тут сам з книжками.
— Твої книжки з казками, ось тут. На крісло не лізь, не ставай, дитинко, добре?
— А Еней? Де Еней?
— Ось тобі Еней.

— Тепел іди, бабо, іди собі. Я хочу сам читати Енея. Добле?

Через недовгий час сходить хлопчик униз, несе книжку аж стогне від її тягару. На килимі розгортає її і пальчиком тиць на пекло Базилевича.

— Бабо, скажи мені чи це плавда, ці чолтики?

— Так люди собі уявляють.

— Ага, це вигадка! А це, бабо?

— Еней і його військо? Так, такі люди жили. Це козаки!

— Ага, це плавда.

Малий довго оглядає ілюстрації, шукає де правда, а де вигадка. А там уже й досить. Шапка на голову, на ноги — чобітки, в руки — патик і все. Він уже — вояк-козак!

— Бабо, одягнися, ти будеш другий козак. Добле?

— А може казка, синочку. Я тобі розкажу казку.

— Ні, я йду тепер воювати. Або знаєш, я розкажу тобі казку про Либине очко. Добле? „Рибине очко”

— це улюблена казка малого, яку він вигадав і щораз продовжує її новими пригодами.

Сьогодні Либине очко — це маленький хлопчик, він має свої іменини, тож запросив у гості Овечку і Динозавра, до скелі над морем. У печері були кажани, вужі і ще щось. От Рибине Очко дмухнуло устами огонь, як кульку з жуйки. З кульки загуділо, зашуміло, засвистіло і вийшов чарівний пес і

сказав: „Геть усі кажани, вужі і ще щось. Геть!” — І всі вони повтікали на його голос. Тоді прийшов Ведмідь і запросив Рибине Очко піти з ним до лісу. А там... малини, яблука, червоні і золоті. З'їв хлопчик багато багато малин і далі в ліс пішли. А там в лісі — хатка. У хатці музей і фільм. Рибине Очко все оглянув, напився води і пішов далі. У лісі люди рубають дерево, будують ракету. А за лісом велика вода. Хлопчик переходить по воді на другий берег. А за водою бавилися лісові звірятка. Хтось із них побачив хлопчика, показав на нього пальцем і всі звірятка засміялися. Але вийшов Ведмідь і каже: „Не смійтеся, то 'Рибине Очко'”. Підійшов до хлопчика, подав йому лапку і вони обидва повернулися до хатки.

— Дякую тобі за гарну казку.

— То ще не кінець.

— Але мама вже приїхала. Завтра, мій хлопчику, скінчиш.

Мама, як саме сонечко, привітала свою дитинку. Але спішно їй до школи по дівчаток. Не можуть бо ждати на вулиці. Така завія!

Червоне яблучко-авто легко відчалило і зeszло в сніговиці.

Думки снувалися про молоді подружжя, про працю мам, ще добре як це вчителювання.

НА ОСЕЛІ

Запашний липень, теплою рососою помитий, у синє озеро заглянув, до пластових куренів поспішив. А там на вдивовижу тихо-тихенько. От ще вчора на прогульку, на тисячу островів виїхали. Серед табору самотньо височить щогла без прапору, внизу кольоровими камінчиками виложений Тризуб. Довкола нього ходить хлопчик у червоних чобітках. Рука так і тягнеться до тих кольорових чудес. „Ні... ні, не можна. Це пластуни зробили. Хіба цей один, що пішов на стежку...” І вже блакитний камінчик-мандрівник у кулачку малого. І вже червоні чобітки сміються з-поміж високої трави, хитається звихрений, темний чубчик.

— А гей! Де ти? Подожди мене. І куди ти сам мандруєш?

Ага! До вишеньки біжить. А вона в садку така маленька, як дівчинка кругленька, ще й коси до землі розпустила. Напевно вже червоними ягідками закосичилась.

Бабах у високі трави. Встав. Не плаче, але й не біжить. Що? Личко перестрашене?

— Змій, бабо, змій!

І хто б подумав, тут у садку, довга гадючка скрутилась. Підняла голівку, зграбну голівку, висунула червоний язичок. Ото сидить біля вишеньки, як колись змія на дереві знання. Здалека треба нам її обійти. Нараз з-поза кущів доріжкою майнуло авто.

— Наше авто! Тато є! І дід певно приїхав! — Біжить мале щосили, криком-дзенькотом радість розсипає. Вибігли вітати мама, Нана, Ися, ще й Циган. Злітають теплі, ясні привітання. Тато пригортає синочка, понад голову високо підносить.

— Татуууу! Не підносяй мене так високо. Я не пташка. Не вмю літати. Перехоплює малого дід, під паху бере, до хатки несе.

— Дідуууу! Не неси мене так! Я не дошка!

— То я тебе з'їм.

— Я не є з'їм. Пусту мене, діду. Дивись, хтось прийшов до нас! Малко, Ляля, Таня!

І вже малий побіг назустріч дітям, що як три чудові квітки виставили голови з-поза живоплоту — білі, синьоокі квітки. Вони ще вчора приїхали. А такий рух, крик у сусідів приманив їх. У руках забавки — м'ячики, лялі... Гарно буде бавитися разом. Як же попідростали від минулих вакацій! Змінилися. Уже ніхто з них не згадує, як то минулого року повірили, що „джелобінс” — фасольки галяретки,

ростуть на кущиках. Було бо сміху, коли дотепний Денисковий тато навішав цукерків на галузці під вікном. І маленькі добродушки повірили. Тільки Марко, на всякий випадок, і собі під вікном посадив галузку, а його бабуня раненько повішала фасольки, „джелобінс”. Цього року вже не обдуриш добродушків. Помудріли. Шоколядки, цукерки з коробок заїдають, ще й Цигана ними вгощають. А треба вже бавитися! Вакації! І сонечко радіє, промінною рукою гладить малих і великих. Синь озера кличе і на човен, і на пісок і фортецю будувати — поміж надбережними кущами, деревами. А тепер — поки покличуть на полуденок — то хоч хлопчики літачки пустять.

Маленькі кольорові літачки у синь злітають, вище, вище понад сосновий живопліт летять.

— Я буду астронавтом! Я пілотом! А ми з вами полетимо!

Кружляє радість на порозі життя.

ЛИСТОК ЩОДЕННИКА

Діти, радісні промінчики, — розсвітлюють Землю. Часто сумну, заплакану Землю. Діти — чудо Боже. У любові-мирі розквітати можуть, у вись підійматись.

Господи Ласкавий, даруй усім дітям на Землі добрих, праведних батьків, на любов багатих. Нехай усі діти на світі щасливі будуть. Свою Батьківщину знають, у рідній мові розвиваються. Ростуть манюсенькі. А там уже — малята.... учні... підручки.... молоді люди. Крила до лету розправляють. Здається, ніколи маленькими й не були.

Спливають літа в космічному струмі, в незглибимій течії життя.

